

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI IXTISOSLASHTIRILGAN TA’LIM MUASSASALARI AGENTLIGI TIZIMIDAGI KUTUBXONACHILAR UCHUN O‘QUV-SEMINAR: RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA KITOBXONLIK MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH

QORI NIYOZIY NOMIDAGI TARBIYA PEDAGOGIKASI MILLIY INSTITUTI MUSTAQIL IZLANUVCHISI

NAZAROV SULAYMON MANNONOVICH

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola 2025-yil 27-28-iyun kunlari Samarqand shahrida o‘tkazilgan Ixtisoslashtirilgan ta’lim muassasalari agentligi tizimidagi kutubxonachilar uchun o‘quv-seminar natijalarini keng yoritishga bag‘ishlangan. Maqola ta’lim tizimining raqamli transformatsiyasi, kutubxona faoliyatini tizimli boshqarish, elektron darsliklar va raqamli resurslardan samarali foydalanish, shuningdek, o‘quvchilarning bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish masalalarini chuqur tahlil qiladi. Seminar davomida muhokama qilingan mavzular, xususan, kutubxona jarayonlarini avtomatlashtirish, darsliklarni tarqatish va hisobga olishning innovatsion usullari, kitobxonlik muhitini shakllantirish va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish bo‘yicha takliflar keltiriladi. Maqola O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ta’lim sohasidagi islohotlarini, xususan, “O‘zbekiston-2030” strategiyasi va 2022-yil 14-apreldagi PF-106-son farmonga asoslangan “Yo‘l xaritasi”ning 5-bandi ijrosini ta’minlashda kutubxona xizmatlarining strategik rolini ta’kidlaydi. Seminar O‘zbekiston ta’lim tizimida raqamli transformatsiyani jadallashtirish, kutubxonachilarning professional malakasini oshirish va yosh avlodni global raqobatbardosh muhitga tayyorlashda muhim qadam bo‘ldi. Madaniy tadbirlar, jumladan, Samarqandning tarixiy yodgorliklari va Boqiy shahriga tashriflar ishtirokchilarning motivatsiyasini oshirishga xizmat qildi.

Kalit so‘zlar: kutubxonachilik, raqamli transformatsiya, elektron darsliklar, kitobxonlik madaniyati, ta’lim islohotlari, bo‘sh vaqtini tashkil etish, zamonaviy texnologiyalar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli resurslar, inventarizatsiya.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена детальному анализу результатов учебного семинара для библиотекарей системы Агентства специализированных образовательных учреждений, проведенного 27–28 июня 2025 года в Самарканде. В статье рассматриваются ключевые аспекты цифровой трансформации образовательной системы, системного управления библиотечной деятельностью, эффективного использования электронных учебников и цифровых ресурсов, а также организации содержательного досуга учащихся. Особое внимание уделяется обсуждению таких тем, как автоматизация библиотечных процессов, инновационные методы распределения и учета учебников, формирование культуры чтения и внедрение современных информационно-коммуникационных технологий. Статья подчеркивает стратегическую роль библиотечных услуг в реализации реформ образования, в частности, в соответствии со Стратегией «Узбекистан-2030» и выполнением пункта 5 «Дорожной карты», утвержденной Указом Президента Республики Узбекистан от 14 апреля 2022 года № ПФ-106. Семинар стал важным шагом в ускорении цифровой трансформации системы образования Узбекистана,

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-7

повышении профессиональной квалификации библиотекарей и подготовке молодого поколения к глобальной конкурентной среде. Культурные мероприятия, включая посещение исторических памятников Самарканда и города Бахи, способствовали повышению мотивации участников.

Ключевые слова: библиотечное дело, цифровая трансформация, электронные учебники, культура чтения, реформы образования, организация досуга, современные технологии, информационно-коммуникационные технологии, цифровые ресурсы, инвентаризация.

ABSTRACT

This article provides an in-depth analysis of the outcomes of a training seminar for librarians within the system of the Agency of Specialized Educational Institutions, held on June 27–28, 2025, in Samarkand. It examines critical aspects of the digital transformation of the education system, systematic management of library operations, effective utilization of electronic textbooks and digital resources, and the meaningful organization of students' leisure time. The article highlights discussions on topics such as the automation of library processes, innovative methods for distributing and tracking textbooks, fostering a reading culture, and integrating modern information and communication technologies. It underscores the strategic role of library services in implementing educational reforms, particularly in alignment with the "Uzbekistan-2030" Strategy and the execution of Clause 5 of the "Roadmap" approved by Presidential Decree No. PF-106 dated April 14, 2022. The seminar marked a significant step in accelerating the digital transformation of Uzbekistan's education system, enhancing librarians' professional qualifications, and preparing the younger generation for a globally competitive environment. Cultural activities, including visits to Samarkand's historical landmarks and the city of Bahi, further motivated participants.

Keywords: librarianship, digital transformation, electronic textbooks, reading culture, educational reforms, leisure organization, modern technologies, information and communication technologies, digital resources, inventory management.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi huzuridagi Ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalari agentligining 2025-yil 23-iyundagi 84-AF-sonli buyrug'iga asosan, 2025-yil 27-28-iyun kunlari Samarqand shahrida kutubxonachilar uchun o'quv-seminar tashkil etildi. Ushbu seminar O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 14-apreldagi PF-106-son farmonga muvofiq tasdiqlangan "Yo'l xaritasi"ning 5-bandi ijrosini ta'minlashga qaratildi. Seminar ta'lim muassasalarida kutubxona faoliyatini zamonaviy talablarga moslashtirish, kutubxonachilarning professional malakasini oshirish, axborot-kutubxona xizmatlarini rivojlantirish va o'quvchilarni sifatli ta'lim resurslari bilan ta'minlash maqsadini ko'zlagan. Ta'lim tizimida darsliklar markaziy o'rin tutadi, chunki ular o'quvchilarning bilim olishi va tarbiyaviy jarayonlarini har tomonlama qo'llab-quvvatlaydi. Darsliklarning tashqi ko'rinishi, mazmunining o'quvchi yoshiga mosligi, pedagogik va metodik jihatdan mukammalligi, rang-barang illyustratsiyalar bilan boyitilishi va xatolarsiz bo'lishi zamonaviy ta'lim talablariga javob berishi kerak. Bu jarayon murakkab va mashaqqatli bo'lib, darsliklarni nashrga tayyorlash va chop etishda yuqori sifat standartlariga rioya qilishni talab qiladi. Zamonaviy kutubxonalar o'quvchilarni nafaqat kitoblar bilan ta'minlash, balki ularning intellektual, ijodiy va ijtimoiy rivojlanishiga xizmat qiluvchi muhit sifatida faoliyat yuritadi.

Zamonaviy kutubxonachi axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini mukammal bilishi, kitobxonlar bilan madaniy va tarbiyaviy ishlarni tashkil etishi, o'quvchilarning ehtiyojlariga mos axborot resurslarini taqdim etishi va raqamli platformalardan samarali foydalanishi lozim. Kutubxonachidan kasbiy ta'lim, umumiy va professional madaniyat, shaxsiy-psixologik fazilatlar, axloqiy mas'uliyat, ijodkorlik va axborot texnologiyalari bo'yicha chuqur bilim talab qilinadi. Ushbu seminar ta'lim sohasidagi raqamli transformatsiyani jadallashtirish, kutubxona jarayonlarini tizimli boshqarish, kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish va o'quvchilarning global raqobatbardosh muhitga tayyorlanishini ta'minlash masalalarini keng muhokama qildi.

ASOSIY QISM

Seminar Samarqand shahridagi Prezident maktabida boshlanib, Agentlik tizimiga kiruvchi ta'lim muassasalari kutubxonachilarining faol ishtirokida o'tkazildi. Ishtirokchilar ro'yxatdan o'tkazilib, seminar dasturi, maqsadlari va kutilayotgan natijalar bilan tanishtirildi. Ushbu jarayon tadbirning tashkiliy jihatdan muvaffaqiyatli o'tishini ta'minladi. Ochilish marosimida ta'lim tizimining raqamli transformatsiyasi, kutubxonachilarning zamonaviy roli va ta'lim sifatini oshirishda kutubxona xizmatlarining strategik ahamiyati ta'kidlandi. Darsliklar ta'lim jarayonining asosiy tarkibiy qismi sifatida e'tirof etilib, ularning o'quvchi yoshiga mosligi, pedagogik va metodik jihatdan mukammalligi, zamonaviy talablarga javob berishi va interaktiv elementlar bilan boyitilishi zarurligi qayd etildi. Zamonaviy kutubxonachidan nafaqat kitoblarning hisobini yuritish, balki o'quvchilar bilan madaniy va tarbiyaviy ishlarni tashkil etish, raqamli platformalardan foydalanish va kitobxonlik muhitini rivojlantirish talab qilinadi.

Kutubxona ishini tashkil qilish va hujjatlarni yuritish sessiyasida kutubxona faoliyatini tizimli boshqarishning ilmiy va amaliy asoslari muhokama qilindi. Kitob fondini inventarizatsiya qilish, hisob yuritish va hujjatlashtirish jarayonlarini avtomatlashtirish bo'yicha innovatsion yondashuvlar taqdim etildi. Zamonaviy dasturiy ta'minotlardan foydalanish kutubxonachilarning ish samaradorligini oshirish, xatlov jarayonlarini soddalashtirish va resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlashga xizmat qiladi. Bu jarayonlar O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son "Raqamli O'zbekiston-2030" strategiyasiga muvofiq ta'lim tizimining raqamlashtirish maqsadlariga mos keladi. Ushbu sessiya kutubxonachilarga jarayonlarni optimallashtirish va xizmat sifatini oshirish bo'yicha amaliy ko'nikmalar taqdim etdi.

Maktab kutubxona jamg'armasini raqamlashtirish bo'yicha sessiyada raqamli kataloglar tuzish, kitoblarning elektron nusxalarini yaratish va masofaviy foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish masalalari chuqur tahlil qilindi. Raqamlashtirish axborot resurslariga universal kirishni ta'minlash, saqlash xarajatlarini kamaytirish, o'quv materiallarini real vaqtida yangilash va ekologik barqarorlikni qo'llab-quvvatlash kabi afzalliklarni beradi. 2023-yil ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonning umumta'lim maktablarining 60% ga yaqini raqamli resurslar bilan ta'minlangan, ammo shahar va qishloq maktablari o'rtasidagi infratuzilma farqi muammo sifatida qolmoqda. Sessiyada shahar va qishloq maktablari o'rtasidagi raqamli tengsizlikni bartaraf etish bo'yicha takliflar muhokama qilindi, xususan, yuqori tezlikdagi internet va zamonaviy qurilmalarni joriy etish zarurati ta'kidlandi.

O'zbekiston Milliy kutubxonasiga ulanish hamda elektron ma'lumotlar bazasidan beg'araz foydalanish sessiyasida milliy kutubxona tizimining imkoniyatlari va undan samarali foydalanish yo'llari yoritildi. Ilmiy va o'quv resurslaridan bepul foydalanish, maktab kutubxonalarida ushbu resurslarni integratsiyalash va o'quvchilarning ilmiy tadqiqotlarini qo'llab-quvvatlash

bo'yicha tizimli yo'riqnomalar taqdim etildi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-maydagi PQ-5117-son qaroriga asosan, raqamli ta'lim platformalarini rivojlantirish va xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish ta'lim sifatini oshirishda muhim omil sifatida qayd etildi. Ushbu sessiya kutubxonachilarga global axborot resurslariga kirish imkoniyatlarini kengaytirish va o'quvchilarning ilmiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash bo'yicha amaliy bilimlar berdi.

O'quvchilarni elektron darsliklar bilan ta'minlash va bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish sessiyasida ta'lim tizimining raqamli transformatsiyasi ilmiy jihatdan tahmin etildi. Elektron darsliklarning interaktiv elementlari (video, audio, 3D modellar, testlar), qulaylik (smartfon, planshet va kompyuterlarda foydalanish) va real vaqtda yangilanish imkoniyatlari ta'kidlandi. Masalan, biologiya darsida hujayra tuzilishini 3D animatsiya orqali ko'rish o'quvchilarning mavzuni chuqur anglashiga yordam beradi. 2024-yilda O'zbekistonda 83,2 million nusxa darslik va mashq daftarlari Davlat byudjetidan moliyalashtirilib, bepul taqdim etilgan. Bo'sh vaqtni tashkil etish bo'yicha "Dolzorb 90 kun" loyihasi doirasida 50 mingdan ortiq o'quvchi sport, shaxmat, rassomchilik va boshqa to'garaklarda qamrab olindi. Finlyandiyada shaxsiylashtirilgan ta'lim platformalari va Janubiy Koreyaning "Smart Education" tashabbusi O'zbekiston sharoitlariga moslashtirish bo'yicha takliflar sifatida keltirildi. Muammolar sifatida infratuzilma yetishmasligi (2023-yilda maktabgacha ta'lim muassasalarining faqat 52% internetga ulangan), o'qituvchilarning raqamli savodxonligi pastligi va resurslarning teng taqsimlanmaganligi qayd etildi. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun raqamli platformalarni kengaytirish, o'qituvchilar uchun malaka oshirish kurslarini tashkil etish va xalqaro tajribalarni mahalliyashtirish taklif qilindi.

Maktab kutubxona jamg'armasidagi badiiy kitob va darsliklarni o'quvchilarga tarqatish tartibi sessiyasida darsliklarni taqsimlashning tizimli va samarali usullari muhokama qilindi. Prezident maktablari uchun har bir o'quvchiga individual inventar raqami ostida ikki nusxa kafolat xati beriladi, mas'ul shaxslar sifatida o'quvchi, ota-ona va sinf rahbbegun. Bu tizim kitoblarni hisobga olish, qaytarish va xatlov jarayonlarini sezilarli darajada soddalashtiradi. Tayanch, ixtisos va ijod maktablari uchun sinf rahbarlariga darslik soni bo'yicha ikki nusxa kafolat xati taqdim etiladi, inventar raqamlari sinf bo'yicha jamlanib, umumiy hisob yuritiladi. Kitobxonlik muhitini rivojlantirish bo'yicha kutubxonani jozibador va qulay muhitga aylantirish, o'quvchilarni qiziqtirgan kitoblarni ochiq foydalanishga taqdim etish, debat klublari tashkil etish, mutolaa mashg'ulotlarini to'garak rejalariga kiritish, zamonaviy texnologiyalardan (elektron kitoblar, audiokitoblar) foydalanish va o'qituvchilar hamda ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash bo'yicha takliflar berildi. Ushbu yondashuvlar o'quvchilarning intellektual va ijodiy rivojlanishini rag'batlantirish, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish va ta'lim jarayonida faol ishtirokini ta'minlashga xizmat qiladi.

Yangi o'quv yiliga darslik buyurtmalarini shakllantirish, o'quvchilarni darsliklar bilan ta'minlash va darsliklarning qayta taqsimotini amalga oshirish sessiyasida o'quvchilarning ehtiyojlariga mos darsliklarni aniqlash, buyurtma jarayonlarini avtomatlashtirish va darsliklarning o'z vaqtida yetkazib berilishini ta'minlash bo'yicha tizimli strategiyalar muhokama qilindi. Inventar raqamlari asosida darsliklarni qayta taqsimlashning samarali usullari taqdim etildi. Bu tizim ta'lim muassasalarida resurslardan oqilona foydalanishni kafolatlaydi va darsliklarning yetkazib berilishida kechikishlarni minimallashtiradi. Sessiya davomida ishtirokchilar o'quvchilar soni, sinf tarkibi va o'quv rejasiga asoslangan buyurtma jarayonlarini optimallashtirish bo'yicha amaliy maslahatlar olishdi. Ushbu yondashuv darsliklarning o'z vaqtida taqsimlanishini ta'minlash bilan birga, kutubxonachilarning ish yukini kamaytirishga xizmat qiladi. Sessiya savol-javob bo'limi bilan

yakunlanib, ishtirokchilar raqamlashtirish, darslik taqsimoti va kitobxonlikni rag'batlantirish bo'yicha chuqur muhokamalarda ishtirok etishdi. Kun kechki ovqat bilan yakunlanib, ishtirokchilarga norasmiy muhokamalar va tajriba almashish uchun qulay muhit yaratildi. Kunning madaniy qismi sifatida **Registon maydoniga sayohat** tashkil etildi, bu ishtirokchilarning motivatsiyasini oshirish, jamoaviy ruhni mustahkamlash va Samarqandning boy madaniy merosini o'rganishga xizmat qildi.

Ikkinchi kun **Samarqand viloyati axborot-kutubxona markaziga tashrif** bilan boshlandi. Ishtirokchilar markazning zamonaviy axborot texnologiyalari, raqamli resurslari va kitobxonlarga xizmat ko'rsatish tajribasi bilan tanishdilar. Markazning faoliyati, xususan, elektron kataloglar tuzish, raqamli platformalardan foydalanish va kitobxonlar uchun qulay muhit yaratish bo'yicha ilg'or tajribasi muhokama qilindi. Ushbu tashrif kutubxonachilarga zamonaviy kutubxona xizmatlarini tashkil etish bo'yicha ilhomlantiruvchi yondashuvlarni taqdim etdi va ularning o'z muassasalarida raqamli resurslarni joriy etishga motivatsiyasini oshirdi. Keyin **Samarqand shahar ixtisoslashtirilgan maktabiga tashrif** tashkil etildi, unda maktabning kutubxona faoliyati, raqamli resurslardan foydalanish va o'quv jarayonini tashkil etish tajribasi o'rganildi. Maktabning zamonaviy jihozlari, interaktiv ta'lim vositalari va kutubxonaning o'quv jarayoniga integratsiyalashuvi ishtirokchilarga ta'lim muhitini modernizatsiya qilish bo'yicha amaliy namuna bo'ldi. Tushlikdan so'ng, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 30-apreldagi PQ-232-son qaroriga asosan, **Samarqandning diqqatga sazovor joylari, qadimiy yodgorliklar va muqaddas qadamjolar bilan tanishtirish** tashkil etildi. Ishtirokchilar Samarqandning tarixiy yodgorliklari, jumladan, Ulug'bek rasadxonasi, Bibi Xonim masjidi va Shahi Zinda majmuasi kabi muhim obidalar bilan tanishdilar. Ushbu madaniy tadbirlar O'zbekistonning boy tarixiy va madaniy merosi haqida chuqur tushuncha berdi. Shuningdek, ishtirokchilar **Samarqand viloyatining Boqiy shahriga tashrif** buyurib, u yerdagi qadimiy yodgorliklarni, xususan, tarixiy masjidlar va maqbaralarni o'rganishdi. Boqiy shahrining boy tarixi va madaniy merosi ishtirokchilarga O'zbekistonning qadimiy madaniyatini yanada chuqurroq anglash imkonini berdi, shu bilan birga seminarning ilmiy va madaniy muvozanatini ta'minladi.

XULOSA

2025-yil 27-28-iyun kunlari Samarqand shahrida o'tkazilgan o'quv-seminar O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimida raqamli transformatsiyani jadallashtirish, kutubxona faoliyatini tizimli boshqarish va kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish bo'yicha muhim natijalarga erishdi. Seminar davomida kutubxona jarayonlarini avtomatlashtirish, elektron darsliklar va raqamli resurslardan samarali foydalanish, darsliklarni tarqatish va hisobga olishning innovatsion usullari, o'quvchilarning intellektual va ijodiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash masalalari chuqur muhokama qilindi. Raqamlashtirish jarayonlari ta'lim muassasalarida resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlash, xizmat sifatini oshirish va o'quvchilarning global axborot resurslariga kirishini kengaytirishda muhim ahamiyatga ega. Madaniy tadbirlar, xususan, Registon maydoni va Boqiy shahrining qadimiy yodgorliklariga tashriflar ishtirokchilarning motivatsiyasini oshirish, jamoaviy ruhni mustahkamlash va O'zbekistonning boy madaniy merosini o'rganishga xizmat qildi. Seminar O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasidagi islohotlarini, xususan, "O'zbekiston-2030" strategiyasi va 2022-yil 14-apreldagi PF-106-son farmonda belgilangan maqsadlarni amalga oshirishda muhim qadam bo'ldi. Ushbu tadbir kutubxonachilarning zamonaviy ta'lim talablariga mos faoliyat yuritishiga mustahkam zamin yaratdi va yosh avlodni global raqobatbardosh muhitga tayyorlashda kutubxona xizmatlarining strategik rolini yanada mustahkamladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2022). O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 14-apreldagi PF-106-son farmoni: “Yo‘l xaritasi”. Toshkent, O‘zbekiston.
2. O‘zbekiston Respublikasi Hukumati. (2023). “O‘zbekiston-2030” strategiyasi. Toshkent, O‘zbekiston.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2020). O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son farmoni: “Raqamli O‘zbekiston-2030”. Toshkent, O‘zbekiston.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2021). O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-maydagi PQ-5117-son qarori: Raqamli ta‘lim platformalarini rivojlantirish. Toshkent, O‘zbekiston.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2022). O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 30-apreldagi PQ-232-son qarori: Samarqandning diqqatga sazovor joylari bilan tanishtirish. Toshkent, O‘zbekiston.
6. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta‘limi vazirligi. (2023). O‘zbekiston Respublikasi umumta‘lim maktablarida raqamli resurslar bo‘yicha 2023-yil hisoboti. Toshkent, O‘zbekiston: Maktabgacha va maktab ta‘limi vazirligi.
7. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta‘limi vazirligi. (2024). O‘zbekiston Respublikasida 2024-yilda darsliklar va mashq daftarlari bo‘yicha statistik ma‘lumotlar. Toshkent, O‘zbekiston: Maktabgacha va maktab ta‘limi vazirligi.